

REALITĂȚILE, DIRECȚIILE DE DEZVOLTARE ȘI SEMNIFICAȚIILE DIGITALIZĂRII ÎN CHINA

HENRIETA ȘERBAN*

Abstract. *China's digitalization has had notable achievements since 2015-2016. The vision of the Chinese Communist Party (CCP) aims to achieve an ideal situation – a Chinese cyber sovereignty – in which China would rely mostly or even exclusively on itself, and the Chinese authorities would have extensive control over the Internet. In this sense, Chinese digital soft power at home and abroad gave way to smart governance, cyber sovereignty, e-bureaucracy, a Chinese cyberspace, as well as a digital public diplomacy etc., all addressed to its netizens. The development of Chinese government services is incomparably more advanced than in the most developed countries in the world, the digital infrastructure is solid, citizens and the private sector have indisputable advantages, the digital economy thrives and access to goods of all kinds and improved public services it is excellent. All these aspects are cultivated as new sources of legitimacy for the CCP. Digitization also plays an important role in ensuring national security, playing an important role in both cyber security (ICT security and through ICT) and cultural security (information, cultural diplomacy, propaganda, but also cleaning the internet of ideas, tensions and information harmful to the party).*

Keywords: *smart governance; cyber sovereignty; e-bureaucracy; cyberspace; digital public diplomacy;*

Guvernare și digitalizare – „buna guvernare digitală” (smart governance) și „cyber sovereignty”

Modernizarea Chinei în general, inclusiv modernizarea guvernării se bazează pe digitalizare ca direcție de forță a domeniului numit Tehnologia Informației și Comunicațiilor (TIC) în China. Digitalizarea și TIC determină schimbări instituționale și anumite dezvoltări specifice în plan politic. Studiile arată că „Revizuirea structurii de guvernare și a politicii digitale din anii 1980 prezintă un model de guvernare digitală condusă de stat. Acesta confirmă faptul că statul a inclus izo-

* CS II dr., Institutul de Științe Politice și Relații Internaționale „Ion I. C. Brătianu”, București, România; henrietaserban@gmail.com.

larea ca strategie de digitalizare, dar este, de asemenea, dornic să faciliteze tehnologia digitală pentru dezvoltarea economică și buna guvernare în ramura executivă a guvernului.¹ Concluziile bunei guvernări digitale indică posibilitatea constituirii unui stat weberian chinez (regularizat, centralizat și raționalizat la extrem). Într-un astfel de stat agenții individuali locali ar fi strict controlați și prea puțin independenți.²

Digitalizarea Chinei a început cu adevărat încă din anii 2015-2016. Viziunea Partidului Comunist Chinez (PCC) are drept scop realizarea unei situații ideale – o suveranitate cibernetică chineză, *cyber sovereignty* – în care China s-ar baza în mod majoritar sau chiar exclusiv pe sine, iar autoritățile chineze ar controla extensiv internetul.³ În acest sens, dezvoltarea serviciilor guvernamentale chineze este incomparabil mai avansată decât în statele cele mai dezvoltate de pe glob, infrastructura digitală este solidă, cetățenii și sectorul privat au avantaje indiscutabile, economia digitală prosperă iar accesul la bunuri de tot felul și la servicii publice îmbunătățite este excelent. Toate aceste aspecte sunt cultivate ca noi surse de legitimitate pentru PCC.⁴

Digitalizarea are un rol important și în asigurarea securității naționale, jucând un rol important deopotrivă în securitatea cibernetică (securitate TIC și prin intermediul TIC) și cea culturală (informare, diplomatie culturală, propagandă, dar și curățarea⁵ internetului de idei, tensiuni și informații dăunătoare partidului).

Un prim aspect important a impus stabilirea unui sistem instituțional pentru managementul digitalizării. Ideea este ca cetățenii „să nu trebuiască să vină în persoană la instituțiile statului mai mult decât o singură dată”. În acest sens, verificarea online a identității, recunoașterea facilă, reprezintă un câștig de timp extraordinar pentru oameni, nemaitrebuind să străbată mari distanțe pentru a-și rezolva problemele.⁶ Dar, din perspectiva oficială, aplicarea digitalizării reprezintă în primul rând o modalitate eficientă de a optimiza poziția Chinei prin raportare la puterile lumii, prin expansiunea economiei alimentate de opțiunile internetului, conducând la creștere economică și prin oportunitățile de management, control sporit, cenzură și supraveghere, pentru autoritățile chineze. Digitalizarea Chinei impune dezvoltarea unei independențe tehnologice chineze. Administrația președintelui Xi Jinping a pus la punct un sistem instituțional pentru managementul cyber-spațiului și al tehnologiilor digitale.⁷ Acest tip de management vizează o zonă amplă, de la supravegherea și administrarea legislației în

¹ Xiang Gao, Zhejiang University, State-Led Digital Governance in Contemporary China, chapter in State Capacity Building in Contemporary China (pp. 29-45), Project: China's New Governance Model in the Digital Era, 2020 DOI:10.1007/978-981-13-8898-9_3

² *Ibidem*.

³ Katja Drinhausen and John Lee „The CCP in 2021: smart governance, cyber sovereignty and tech supremacy”, The CCP's next century: expanding economic control, digital governance and national security June 15, 2021, Mercator Institute for China Studies (MERICS), <https://merics.org/en/ccp-2021-smart-governance-cyber-sovereignty-and-tech-supremacy>, accesat 25 martie 2022.

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Ibidem*.

⁶ *Ibidem*.

⁷ *Ibidem*. Report. China's Cyber Governance Institutions, Leiden Asia Centre, 5 ianuarie 2021, www.leidenasiacentre.nl/en, accessed 2 aprilie 2022.

materie, mereu în expansiune, până la politicile concrete, necesare funcționării cyber-spațiului și al digitalizării. Actorii economiei digitale sunt educați și disciplinați, platformele de afaceri sunt administrate îndeaproape și, în general, navigatorii pe internet sunt supravegheați și, după caz, mobilizați.⁸

Arta conducerii se îmbină cu arta supravegherii tehnologiilor digitale cheie și controlul informațiilor transmise, ceea ce nu descurajează utilizatorii. Guvernul s-a implicat cu succes în dezvoltarea cu succes a infrastructurii de rețea. Astfel, în 2021, numărul utilizatorilor de internet (*netizens*) chinezi a trecut de un miliard, ceea ce înseamnă o cincime din utilizatorii globali, iar rata penetrării acestor noi tehnologii în populație a depășit 70%.⁹ În luna mai 2021 erau instalate 819.000 unități de telecomunicații de viteză 5G.¹⁰

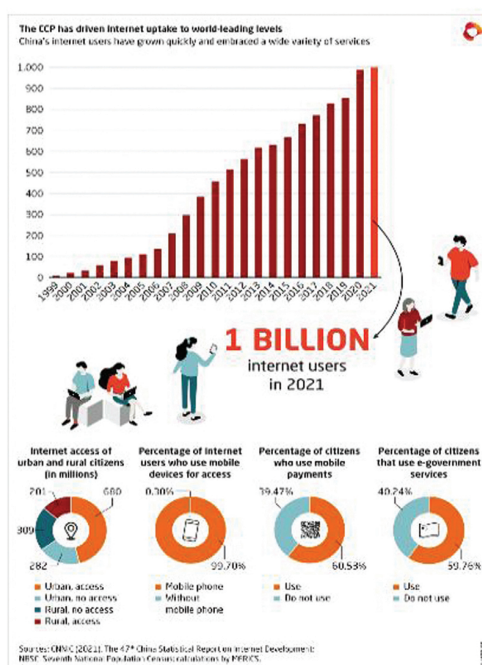

Figura 1: Graficul evoluției accesului la internet în China (în decursul ultimelor două decenii, analizat sub raport geografic, al device-urilor utilizate și al serviciilor de tip e-guvernare)¹¹

⁸ *Ibidem*.

⁹ *Ibidem*, Liu Yao, „China's netizens approach one billion: what does this mean?“, *chinanews*, 18 februarie 2021, https://www.tellerreport.com/news/2021-02-18-%0A—chinese-netizens-approaching-1-billion—what-does-it-mean-%0A—Hk7b8wqsZ_.html, accesat 4 aprilie 2022.

¹⁰ Katja Drinhausen and John Lee „The CCP in 2021: smart governance, cyber sovereignty and tech supremacy“, *The CCP's next century: expanding economic control, digital governance and national security* June 15, 2021, Mercator Institute for China Studies (MERICS), <https://merics.org/en/ccp-2021-smart-governance-cyber-sovereignty-and-tech-supremacy>, accesat 25 martie 2022.

¹¹ *Ibidem*.

Țelul *smart governance* este „modernizarea socialistă și întinerirea națională”: China a înregistrat evoluții remarcabile în digitalizare, în special în ultimul deceniu, în domeniul economic, vezi dezvoltarea exponențială a companiilor de e-comerț și internet chineze, acestea fiind printre cele mai importante la nivel mondial (Xiaomi, Alibaba Group, Tik Tok etc.). De la finele anului 2020 s-au dezvoltat mult și platformele pentru „internetul lucrurilor” (*Internet of Things* sau IoT: spre exemplu, telecontrolul consumului de electricitate, telesupravegherea îngrijirii plantelor, telesupravegherea bătrânilor și copiilor, în special în accesul la sisteme potențial periculoase de încălzire, la electricitate în locuințe etc.).

Raportul „Activate Technology & Media Outlook 2021” arată că 58% din e-commerce-ul global este concentrat în 6 companii, iar 4 companii sunt din China (unde vânzările cu amănuntul sunt deja digitalizate într-o măsură mai mare decât în Europa sau America de Nord), dețin un procent de 44%; spațiul e-commerce care valora 3,4 trilioane \$, la nivel global, încă din 2019 este controlat de companiile chinezești.¹²

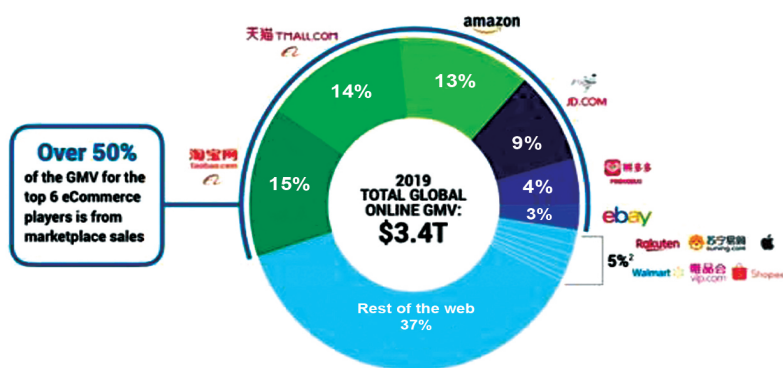

Figura 2: Mai mult de jumătate din veniturile primilor 6 jucători mondiali din e-commerce provine din vânzări

China este partener și competitor în principal cu SUA în procesul digitalizării, dar impactul său deosebit este datorat succesului în demersurile soft power, bazate astăzi în mare parte pe valorificarea beneficiilor digitalizării.¹³ Conform *Foreign Policy. China Brief*¹⁴ este posibil ca efectul demersurilor soft power chineze să fie resimțit mai degrabă de Japonia decât de SUA, stat devansat de China în acțiunile soft power în Asia și în lume. Cu toate acestea, în Tailanda, Japonia este în continuare prezentă în special în domeniul fabricării computerelor și al dezvoltării asistenților personali digitali.

¹² <https://ecompendia.ro/4-companii-din-china-detin-44-din-e-commerce-ul-global-raport/>, accesat 4 aprilie 2022.

¹³ Cf. Joshua Kurlantzick, *Charm Offensive. How China's Soft Power Is Transforming the World*, A New Republic Book, New Haven and London, Yale University Press, 2007, p. 204.

¹⁴ <https://foreignpolicy.com/category/china-brief/>.

Dar digitalizarea extinde anvergura soft power înspre securitate militară și capacități militare. Recent, producătorul chinez de drone DJI, unul dintre cei mai mari din lume, s-a trezit că joacă un rol inconfortabil în războiul din Ucraina. Forțele ucrainene folosesc pe scară largă dronele ieftine și fiabile ale DJI în scopuri de supraveghere și țintire, cu unele îndoieli privitoare la securitatea datelor trimise către DJI. „DJI neagă că primește chiar și date de zbor cu excepția cazului în care utilizatorii le încarcă ei înșiși, iar investigațiile tehnice s-au alăturat companiei, deși există și îngrijorări cu privire la tehnologia Aeroscope a companiei, care a întâmpinat dificultăți în primele zile ale războiului. Ucrainei, căreia i s-a promis deja un contingent de drone sinucigașe care transportă explozivi de către Statele Unite, încearcă să-și schimbe tehnologia către furnizorii americani – dar între timp, soldații folosesc tehnologie în care unii nu au încredere”.¹⁵

Smart governance prin smart cities

Totodată, o consecință a *smart governance* este cultivarea unui sprijin sporit din partea populației pentru regimul comunist chinez. Planul cincinal în curs (2021-2025) adoptat în martie 2021 prezintă în mod explicit Partidul Comunist Chinez în versiune *smart*. Strategia chineză „Internet+” a cincinalului trecut a vizat stabilirea bazelor funcționale ale tehnologiilor ICT pentru eficientizarea guvernării: *smart governance*. Mai concret, digitalizarea a realizat un acces mai bun pentru cetățeni la bunurile publice tradiționale și la cele de tip nou, reducând sărăcia, crescând în general dezvoltarea economică și economia sustenabilă în special în orașele inteligente (*smart cities*) care se confruntă cu probleme mult diminuate în problema consumului de resurse de apă și energie ori de transport și infrastructură, în genere.¹⁶

Problemele infrastructurii digitale rurale trenează însă, precum și cele de alfabetizare rurală în materie de digitalizare. Guvernul are în vedere soluții pentru extinderea accesului la internet în zonele rurale. Este nevoie de implementarea unor programe educaționale în zonele rurale pentru consolidarea creșterii economice și a reducerii sărăciei, prin simpla utilizare avansată a internetului și prin acces facil la bunuri prin intermediul internetului, chiar fără a avea în vedere transformarea oamenilor din aceste zone în antreprenori.¹⁷

De asemenea, cu un dublu rol (de eficientizare a guvernării și creștere a sprijinului popular față de guvernarea Partidului Comunist Chinez), digitalizarea reprezintă un instrument redutabil de accelerare a reformelor instituționale în

¹⁵ China Brief in Foreign Policy APRIL 06, 2022 [HTTP://CLICK1.CRM.FOREIGNPOLICY.COM/VIEWMESSAGE.DO;JSESSIONID=6A5F9004C8106D2705E7129CE040D7B3](http://CLICK1.CRM.FOREIGNPOLICY.COM/VIEWMESSAGE.DO;JSESSIONID=6A5F9004C8106D2705E7129CE040D7B3), accesat la 8 aprilie 2022.

¹⁶ *Ibidem*. Fan Yang, China's Big Brother smart cities..., <https://www.policyforum.net/the-rise-of-big-other-smart-cities-in-china/>, 21 noiembrie 2019, accesat 4 aprilie 2022.

¹⁷ Victor Couture et al., „Connecting the countryside via e-commerce: evidence from China”, *American Economic Review: Insights*, Vol. 3, No. 1, 2021, pp. 35-50.

zone precum asigurările sociale și sănătatea. Astfel de beneficii au fost realizate și putem considera că au fost multiplicare prin noul sistem digital de asigurări sociale care a facilitat accesul la beneficii specifice pentru mai mult de 460 de milioane de cetățeni chinezi.¹⁸

Strategia din 2015, desfășurată sub denumirea „China sănătoasă”, a inclus consultații online și alte servicii electronice cu rolul de a conecta pacienții și doctorii mult mai eficient și mult mai ieftin. Aceasta reprezintă o cale de urmat, dat fiind și tendința de îmbătrânire a populației Chinei, ca urmare a politicii copilului unic.¹⁹

Orașele digitalizate, cum este și orașul Fuzhou, se bazează pe dezvoltarea unor multiple servicii disponibile prin aplicații – de la cumpărarea biletelor pentru transportul în comun, la inițierea unor afaceri, administrarea conturilor de asigurări sociale, sau plata vizitelor la doctor, a electricității și altele. China este considerată încă din 2020 un lider în inițiativele privind orașele inteligente (*smart cities initiatives*), cu aproximativ 800 de orașe inteligente în fază de proiect sau deja funcționale reprezentând jumătate din numărul acestora la nivel mondial. Orașele inteligente constituie în China o adevărată strategie națională de administrare a orașelor și a spațiilor publice. Agenția chineză de știri Xinhua prognoza o victorie a „cursei globale către constituirea societății inteligente bazată pe analiza de date”.²⁰

Politicile publice privind orașele inteligente din China evidențiază faptul că aceste realizări fac parte din strategia generală de digitalizare și „informatizare” menită a îmbunătăți puterea națională a Chinei, în plan intern și extern.²¹ Se observă o abordare de sus în jos a guvernului central cu privire la programele pilot pentru inițierea și dezvoltarea orașelor inteligente și o descentralizare a implementării strategiei, cu o traiectorie de dezvoltare a orașelor inteligente neliniară și imprevizibilă, ceea ce permite flexibilitate: corectarea cursului strategiei și anumite experimentări.²² Politicile chineze privind orașele inteligente au început însă să devină mai unitare și să se standardizeze după o perioadă inițială de experimentare, dată fiind și imixtiunea birocratică, ceva mai importantă odată cu trecerea timpului.²³

Tendențele de dezvoltare a orașelor inteligente din China se manifestă de sus în jos, în sensul că sunt facilitate de investițiile guvernamentale și, în general, se

¹⁸ Katja Drinhausen and John Lee „The CCP in 2021: smart governance, cyber sovereignty and tech supremacy”, The CCP’s next century: expanding economic control, digital governance and national security June 15, 2021, Mercator Institute for China Studies (MERICS), <https://merics.org/en/ccp-2021-smart-governance-cyber-sovereignty-and-tech-supremacy>, accesat 25 martie 2022.

¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ Katherine Atha, Jason Callahan, John Chen, Jessica Drun, Kieran Green, Dr. Brian Lafferty, Joe McReynolds, Dr. James Mulvenon, Benjamin Rosen, and Emily Walz, *China’s Smart Cities Development*, Research Report Prepared on Behalf of the U.S.-China Economic and Security Review Commission, ianuarie 2020, https://www.uscc.gov/sites/default/files/2020-04/China_Smart_Cities_Development.pdf, accesat la 4 aprilie 2022.

²¹ *Ibidem*.

²² *Ibidem*.

²³ *Ibidem*.

armonizează cu modelele de dezvoltare regională; o zonă de interes în acest sens este litoralul de est al Chinei, mai dezvoltat din punct de vedere economic.²⁴ Estimările dimensiunii pieței de soluții pentru orașe inteligente este variabilă și în continuă schimbare, dar companiile chineze de consultanță au fixat în mod optimist piața la o evaluare de 7,9 trilioane RMB (1,1 trilioane USD) în 2018 și au proiectat o rată de creștere anuală compusă de 33% între 2018 și 2022.²⁵ Direcțiile principale de interes pentru autoritățile municipale chineze implicate în dezvoltarea orașelor inteligente vizează transportul, serviciile publice, siguranța publică, educația, asistența medicală și protecția mediului.²⁶ Fiind vorba despre o zonă nouă de dezvoltare și despre un impact deosebit al vitezei de dezvoltare a noilor tehnologii, există încă multe provocări legate mai ales de sustenabilitatea programului pe termen lung, de managementul comunicării inter-instituționale și dificultatea de a păstra o imagine exactă a progresului real în domeniul *smart*, pentru a eficientiza și mai mult finanțarea și implementarea proiectelor de dezvoltare ale acestor orașe. În acest sens, se estimează că va mai dura până ce va fi cuprinsă întreaga țară de fenomenul orașelor inteligente.²⁷

Supravegherea chineză are rolul său managerial rezonabil pentru a extinde, îmbunătăți și automatiza colectarea și analiza informațiilor cât și pentru scopul strict politic reprezentat de supravegherea în masă (prin IoT, internetul mobil, *cloud computing* și big data).²⁸ O mare parte din implementarea acestei „supravegheri inteligente” are loc la nivel local, deși programele locale de supraveghere folosesc din ce în ce mai mult informațiile și resursele rețelei la nivel național.²⁹ Modernizarea și standardizarea echipamentelor de supraveghere în sistemele din diferite regiuni și localități din China ridică dificultăți, astfel că pe lângă tehnologii, se folosesc și voluntari pentru a monitoriza acțiunile populației generale și pentru a spori supravegherea orașelor inteligente. Demersul se numește „apărare în masă, guvernare în masă” (群防群治) și se înscrie într-o tradiție de acțiune a Partidului Comunist Chinez (PCC), potențată acum de utilizarea sporită a tehnologiilor orașelor inteligente.³⁰ Intenția PCC de a implementa 626 de milioane de camere video până în 2020, extinderea adoptării inteligenței artificiale și protecția drepturilor civile inexistente din punct de vedere funcțional pun bazele realizării unui *panopticon digital* chinez.

Promovarea chineză a tehnologiilor orașelor inteligente în străinătate au promovat companiile de tehnologie chineze: analiștii au identificat 398 de cazuri

²⁴ Katherine Atha, Jason Callahan, John Chen, Jessica Drun, Kieran Green, Dr. Brian Lafferty, Joe McReynolds, Dr. James Mulvenon, Benjamin Rosen, and Emily Walz, *China's Smart Cities Development*, Research Report Prepared on Behalf of the U.S.-China Economic and Security Review Commission, ianuarie 2020, https://www.uscc.gov/sites/default/files/2020-04/China_Smart_Cities_Development.pdf, accesat la 4 aprilie 2022.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ *Ibidem*.

²⁷ *Ibidem*.

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ *Ibidem*.

raportate de 34 de firme chineze diferite care exportau tehnologii de orașe inteligente, prin proiecte de dezvoltare a orașelor inteligente într-un total de 106 de țări.³¹

Inițiativa *Belt and Road* (BRI), principala direcție de politică externă a Chinei, evidențiază orașele inteligente ca o „oportunitate strategică” pentru companiile chineze de a se extinde în străinătate. Ca urmare, promovarea orașelor inteligente ca parte a Inițiativei Belt and Road va continua să fie o prioritate internațională, cu sprijinul celor mai înalte niveluri ale guvernului chinez.³² În țările în curs de dezvoltare, proiectele de orașe inteligente axate pe instalarea tehnologiilor de supraveghere și a infrastructurii de rețea au fost succese raportate de firme chineze precum Huawei, de multe ori cu sprijinul financiar al băncilor de stat precum Export-Import Bank of China. În strategia națională, țările mai dezvoltate sunt surse de tehnologie și expertiză, precum și piețe pentru tehnologia chineză, astfel încât se urmăresc parteneriate și stabilind laboratoare comune în aceste țări, promovându-se sau adecvându-se standardele tehnologice chineze, după caz.³³ Analizele americane apreciază: „creșterea exporturilor de orașe inteligente din China reprezintă o provocare economică și de securitate serioasă pentru Statele Unite”.³⁴

În contrast cu modelul Chinei, modelul SUA susține o abordare de jos în sus a dezvoltării orașelor inteligente, cu o politică concentrată pe securitate și confidențialitate ca „principii de proiectare de primă ordine”.³⁵ Statele Unite și-au legat promovarea orașelor inteligente în străinătate de inițiative politice mai mari în cadrul strategiei Indo-Pacific, care subliniază un sistem condus de valori ca alternativă la modelele de dezvoltare autoritare (și anume BRI-ul Chinei).³⁶ Analizele indică faptul că *hardware*-ul chinezesc este în mare măsură la egalitate cu produsele din SUA, în timp ce *software*-ul chinez rămâne în urmă cu ofertele din SUA. Analizele americane apreciază că orașele *smart* americane au șanse să dovedească cel puțin pe termen mediu o sustenabilitate mai mare datorită unei abordări naționale unificate a vieții private și a securității.³⁷ Unele vulnerabilități pot proveni din dificultățile de a securiza optim sistemele TIC și lanțurile de aprovizionare americane, în condițiile în care nu se poate renunța la produsele din orașele inteligente din China, iar mandatele legale din RPC impun firmelor chineze să împărtășească cu guvernul orice informații le sunt solicitate.³⁸

³¹ *Ibidem*.

³² Katherine Atha, Jason Callahan, John Chen, Jessica Drun, Kieran Green, Dr. Brian Lafferty, Joe McReynolds, Dr. James Mulvenon, Benjamin Rosen, and Emily Walz, *China's Smart Cities Development*, Research Report Prepared on Behalf of the U.S.-China Economic and Security Review Commission, ianuarie 2020, https://www.uscc.gov/sites/default/files/2020-04/China_Smart_Cities_Development.pdf, accesat la 4 aprilie 2022.

³³ *Ibidem*.

³⁴ *Ibidem*.

³⁵ *Ibidem*.

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ *Ibidem*.

³⁸ *Ibidem*.

*Smart governance prin e-birocrație și tehnologii digitale
pentru controlul politic*

Soluțiile bazate pe analiza de date (tip *big data*) sunt considerate esențiale pentru eficientizarea birocrăției. Conducerea Chinei consideră că digitalizarea pe scară largă va îmbunătăți capacitatea agențiilor guvernamentale de a identifica nevoile și riscurile și de a determina prioritățile în acordarea de licențe și resurse. Se pune accentul pe partajarea și integrarea datelor între agențiile guvernamentale, pentru a genera o mai bună utilizare a analizei de *big data* și a IA pentru a prezice și a preveni riscurile – de la riscuri economice și de mediu până la riscurile de sănătate publică și politice.³⁹

Guvernarea unei țări de întinderea, complexitatea și rata de dezvoltare a Chinei trebuie să dezvolte cât mai mult oportunitățile oferite de e-birocrație. De la sfârșitul anului 2019, guvernul chinez are în lucru construcția unui ecosistem de baze de date publice sub eticheta de „internet + monitorizare“, în care vor fi colectate diverse puncte de date privind comportamentul companiilor, organizațiilor neguvernamentale, persoanelor fizice și instituțiilor publice. În acest sens, remarcabil este Sistemul de credit social al Chinei, care urmărește conformitatea persoanelor, companiilor și instituțiilor cu legile și reglementările sub numere de identificare unificate.⁴⁰

Partidul-stat valorifică datele, inclusiv datele personale ca resursă pentru guvernare și promovarea dezvoltării economice. În ciuda cantităților masive de date colectate, problemele de confidențialitate și securitatea datelor au fost insuficient abordate. Colectarea excesivă de date și scurgerile de informații de către companii și administrațiile publice au provocat nemulțumirea publicului. Într-un sondaj din 2019, peste 77% dintre utilizatorii de internet au raportat că au fost afectați de această colectare agresivă de date. Prima lege din China privind protecția datelor cu caracter personal, precum și noile reglementări privind confidențialitatea și securitatea datelor și restricții privind utilizarea recunoașterii faciale și a inteligenței artificiale sunt în curs de elaborare. Colectarea datelor vizează în principal sectorul privat. Tocmai interesul pentru eficientizare și bună imagine pentru acțiunile partidului comunist va stimula departamentele guvernamentale să adere la standarde mai înalte, mai apreciate de public și companiile private.

Apărarea securității naționale și a securității regimului rămâne prioritară pe agenda politică a PCC. Viziunea despre securitate este extensivă și cuprinde securitatea cibernetică și securitatea culturală. În consecință, administrarea internetului trebuie să implice restricționarea accesului la idei și informații dăunătoare conducerii PCC. Pentru implementarea proiectului politic, paradoxal, PCC folosește tehnologii care au fost concepute în țările occidentale în favoarea debaterii pluraliste și liberalizării politice.⁴¹

³⁹ Katja Drinhausen and John Lee „The CCP in 2021: smart governance, cyber sovereignty and tech supremacy“, The CCP's next century: expanding economic control, digital governance and national security June 15, 2021, Mercator Institute for China Studies (MERICS), <https://merics.org/en/ccp-2021-smart-governance-cyber-sovereignty-and-tech-supremacy>, accesat 25 martie 2022.

⁴⁰ *Ibidem.*

⁴¹ *Ibidem.*

Totuși, stabilitatea socială și securitatea regimului sunt considerate dependente de competența și capacitatea statului de a monitoriza și cenzura. De aproape două decenii, China a exclus treptat principalele platforme internaționale de comunicare și media de pe piața sa. Companiile chineze au înflorit și au propus produse inovatoare, atractive, oferind în același timp statului un grad ridicat de control asupra conținutului difuzat.⁴²

Politica PCC axată pe construirea unui „internet sănătos“ a condus la noile reglementări pentru rețelele sociale din ianuarie 2021 care limitează acțiunile colective online dăunătoare partidului, criticile legate de gestionarea de către guvern a izbucnirii pandemiei, dar nu și accesele naționaliste, ori apelurile la boicot împotriva companiilor internaționale.

Conducerea Chinei adoptă o abordare dublă a utilizării TIC în guvernarea internă. Pentru a consolida legitimitatea, statul-partid investește în eficiență și servicii mai bune, în timp ce își construiește capacități pentru a-și proteja puterea. Guvernul Chinei a construit o bază solidă pentru infrastructura digitală. În ciuda criticilor interne cu privire la riscurile de confidențialitate a datelor și barierele digitale pentru persoanele în vârstă, cu dizabilități sau săraci, cetățenii Chinei și sectorul privat au înregistrat câștiguri tangibile; o economie digitală înfloritoare, un acces mai bun la bunuri și servicii publice îmbunătățite. Soluțiile digitale vor continua să fie folosite pentru a îmbunătăți eficiența guvernantei în următorii ani – inclusiv aplicarea lor pentru politici represive, cum ar fi cenzura și supravegherea.

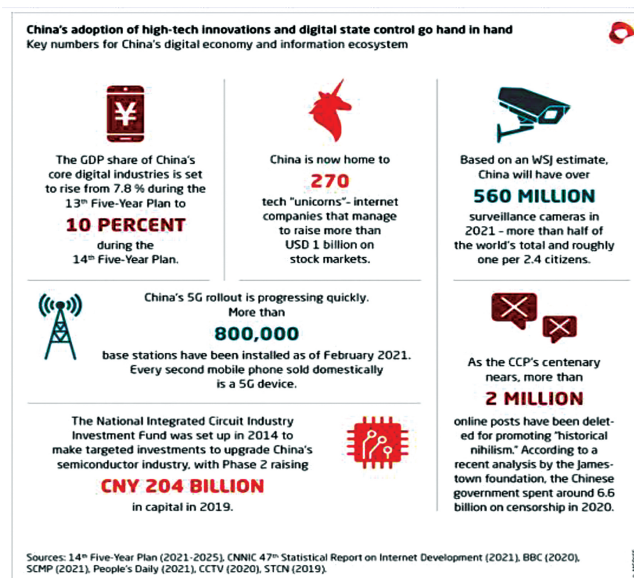

Figura 3: O imagine a bunei guvernări moderne digitalizate

⁴² *Ibidem.*

În ochii Beijingului, este pionierat în viitorul guvernării moderne, bazată pe monitorizare, supraveghere și evaluare constantă și ghidată la nivel central. Această evaluare a devenit parte a discursului tot mai mare din China despre competiția sistemică, care vede „haos în Occident și ordine în China“ (西方之乱, 中国之治).⁴³ Modelul de guvernare bazat pe date și tehnologie al Chinei este în contrast cu abordarea învechită a guvernării occidentale; centrat pe statul de drept și supravegherea independentă a puterii de stat prin separarea puterilor, libertatea presei și societatea civilă. Guvernul și-a încadrat cu pricepere succesele în limitarea pandemiei ca rezultat direct al avantajului său sistemic.⁴⁴ În ciuda narațiunii Beijingului despre modelul superior de guvernare al Chinei, cantitatea mare de resurse care sunt investite pentru a detecta și a limita amenințările percepute la adresa stabilității și a securității regimului indică reversul: infrastructura de supraveghere din ce în ce mai mare a Chinei este un indicator pentru ceea ce se teme statul partid că se va întâmpla dacă nu își poate controla oamenii și diverșii „acționari“ cu interese societale. O analiză a Fundației Jamestown arată că guvernul chinez a cheltuit pe cenzura digitalizată 6,6 miliarde de dolari în 2020, înghițind resurse care ar fi putut rezolva probleme mai importante din perspectiva cetățenilor: inegalitatea socială, creșterea costurilor de trai și sincopele din sistemele de educație și welfare (care, în general funcționează).⁴⁵ Largi „exceptări de securitate națională“ care permit statului să solicite informații au afectat, de asemenea, percepția și oportunitățile companiilor chineze din străinătate (Huawei, ZTE, Bytedance au fost confruntate cu suspiciuni și reglementări în creștere, mai ales că unele companii au „reputația“ că au luat parte la suprimarea disidenței și discriminării sau au încălcat drepturile omului ale minorităților etnice și religioase).⁴⁶ Economia internă și sistemul de inovare al Chinei este acum probabil capabil de autosuficiență/independentă în majoritatea domeniilor, deși la niveluri de performanță se estimează că se află încă în urma liderilor mondiali din industrie. Dacă firmele chineze s-ar confrunta cu o „decuplare“ coordonată în tehnologia digitală de către SUA și aliații săi, probabil că nu s-ar fi limitat la piețele interne, având în vedere prezența lor internațională extinsă și influența în ecosistemele tehnologice emergente. O mare creștere a economiei digitale globale are loc în regiunile în care influența economică a Chinei este relativ puternică. De exemplu, se preconizează că economia digitală a Asiei de Sud-Est se va tripla ca valoare până la 300 de miliarde USD până în 2025. Pentru ca PCC

⁴³ Katja Drinhausen and John Lee „The CCP in 2021: smart governance, cyber sovereignty and tech supremacy“, The CCP's next century: expanding economic control, digital governance and national security June 15, 2021, Mercator Institute for China Studies (MERICS), <https://merics.org/en/ccp-2021-smart-governance-cyber-sovereignty-and-tech-supremacy>, accesat 25 martie 2022.

⁴⁴ *Ibidem*.

⁴⁵ Katja Drinhausen and John Lee „The CCP in 2021: smart governance, cyber sovereignty and tech supremacy“, The CCP's next century: expanding economic control, digital governance and national security June 15, 2021, Mercator Institute for China Studies (MERICS), <https://merics.org/en/ccp-2021-smart-governance-cyber-sovereignty-and-tech-supremacy>, accesat 25 martie 2022.

⁴⁶ *Ibidem*.

să-și realizeze obiectivele pentru 2035, capacitatea sa de a reconcilia acest model cu presiunile externe tot mai mari pentru „decuplarea“ digitală va fi esențială. Ea se desfășoară prin jocul de recuperare tehnologică cu liderii industriei străine și prin încercarea de a menține deschise piețele și parteneriatele străine cheie în fața presiunii politice din partea guvernului SUA și a altor surse de influență.⁴⁷

Figura 4: Cenzura internetului, „internetul civilizat“⁴⁸

Partidul nu dorește doar să monitorizeze, să modeleze și să limiteze comportamentul online, ci își propune să monitorizeze și să controleze și comportamentul offline al cetățenilor, printr-un sistem stratificat de platforme de monitorizare și supraveghere. Un indicator cheie este numărul tot mai mare de orașe sigure și comunități rezidențiale, unde s-a îmbunătățit guvernarea socială, dar și supravegherea, cu un accent puternic pe asigurarea „stabilității sociale“.⁴⁹

China a realizat cea mai cuprinzătoare acoperire a supravegherii populației din lume, prin digitalizare: recunoașterea facială este aplicată pe scară largă în practică și este încurajată dezvoltarea poliției inteligente, bazată pe inteligență artificială. Succesul Chinei în limitarea pandemiei de Covid-19 a evidențiat această acoperire, dar a și legitimat la nivel intern supravegherea pe scară largă.⁵⁰

Intensitatea controlului este cea mai mare în regiunile minoritare, cum ar fi Xinjiang și Tibet, unde identitățile distincte ale grupurilor minoritare etnice și religioase sunt văzute ca o amenințare latentă la adresa securității statului. Măsurile din Xinjiang includ, de exemplu, instalarea forțată de spyware și monito-

⁴⁷ *Ibidem.*

⁴⁸ *Ibidem.*

⁴⁹ *Ibidem.*

⁵⁰ *Ibidem.*

rizarea continuă a dispozitivelor mobile, dar se folosesc și aplicații prin care cadrele și alt personal public furnizează informații în mai multe baze de date, în special în Platforma de operațiuni comune integrate, soluții digitale pentru a introduce informații și a ajuta la aplicarea politicii, la identificarea riscurilor, la rezolvarea problemelor și la prevenirea protestelor. În plus, numeroase aplicații și platforme încearcă să mobilizeze cetățenii pentru ca – de exemplu – să alerteze autoritățile cu privire la comportamente suspecte sau să raporteze eșecurile ideologice, cum ar fi o înțelegere „incorectă” a partidului și a contribuțiilor sale istorice. Deocamdată, nivelurile de automatizare din cadrul diferitelor inițiative de supraveghere, în special cele care sunt parțial construite la nivel local, rămân relativ scăzute, direcția de dezvoltare vizând stabilirea unor standarde optime la nivel național și o mai bună integrare a surselor de date.⁵¹

Un ecosistem digital sigur și controlabil

Un accent important cade pe realizarea unei independențe tehnologice în constituirea unui ciber spațiu chinez, cu implicarea firmelor chineze, deși încă se importă tehnologii cheie (*core technologies*). Țelul este o reformare a sistemelor globale economice și tehnologice și a lanțurilor de aprovizionare, a competiției militare, a inovării în apărare și industria civilă, într-un mod favorabil Chinei.

„Diplomația publică digitalizată chineză” se impune în studiile recente ale războiului comercial SUA-China investigând modul în care Beijingul (a) folosește discursul și retorica instituțională pentru a conceptualiza diplomația publică digitală bazată pe sistemul autocratic al Partidului Comunist din China și (b) își legitimează practicile de comunicare internațională extrem de centralizate și politizate. De asemenea, practicile de diplomație publică internă ale Chinei îi afectează comunicarea internațională. Compararea activităților online ale Ministerului chinez al Afacerilor Externe la nivel intern (de exemplu, Weibo) și internațional (adică, Twitter) a relevat (a) că China centralizează și politizează mai întâi producția și distribuția de conținut de comunicare pentru a se asigura că toate mesajele urmează direcția politică dorită și promovarea orientării valorice dorite; și (b) că, deși inspirată de perspectiva comunicării în rețea, diplomația publică digitală a Beijingului pune accent pe *advocacy* și narațiune, ignoră replicile indezirabile și schimbul de opinii și nu urmărește adaptarea interculturală reciprocă. Ceea ce numim recent „diplomația publică digitală” reprezintă un instrument care servește afacerilor interne ale Chinei, controlând și ghidând opinia publică internă online pentru a apăra conducerea Partidului Comunist din China.⁵²

⁵¹ *Ibidem.*

⁵² Zhao Alexandre Huang, Rui Wang, „Exploring China’s Digitalization of Public Diplomacy on Weibo and Twitter: A Case Study of the U.S.-China Trade War”, *International Journal of Communication*, Vol. 15, 2021, pp. 1912-1939.

China strives for domestic growth and global leadership in key technologies
Digital development and innovation are key items of the 14th Five-Year Plan

CATEGORY	FOCUS AREAS	MAIN GOALS IN THE 14 TH FIVE-YEAR PLAN
Key technologies	Quantum information sciences	Development of free-space quantum communication, quantum computing prototypes and quantum precision measurement technologies.
	Integrated circuits	Improvement of R&D in circuitry design, key equipment and semiconductors.
	Cloud computing	Large-scale development of cloud services, including storage, computing and virtualization.
	Big data	Innovation in big data collection, storage and analysis; development of relevant standards, applications and procedures in this field.
	Internet of Things	Development of technologies such as sensors and software necessary for autonomous vehicles, smart homes, and other areas.
	Industrial internet	Promotion of an ecosystem of "Internet+ smart manufacturing," especially development of standards, safety management and research in the use of internet in industry and home appliances.
	Blockchain	Development of smart contracts, asymmetric encryption, use of blockchain in financial technology, supply chain management and government services.
	AI	Development of dedicated chips for AI, deep learning, algorithmic decision-making, as well as speech, image and video recognition.
	Virtual reality and augmented reality	Development of VR/AR and VR/AR-based software and hardware solutions.
Product application	Smart transportation	Autonomous driving, smart management of infrastructure (e.g. traffic signals) and the use of smart tools in airports, ports, etc.
	Smart resources	Use of smart tools for efficient resource management and extraction, such as in mines, oil and gas fields.
	Smart manufacturing	Development of technologies such as networked equipment, digital production links, intelligent supply chain management, etc.
	Smart agriculture and water resources	Promotion of technologies for precision-use of agricultural resources (e.g. seeds, fertilizers, pesticides); construction of a "smart water conservation systems."
	Smart education	Integration of online courses and other digital teaching tools, also to improve quality of rural education.
	Smart medicine and health care	Development of smart medical devices and technologies to help diagnosis and supervision. Establishment of electronic health and medical records, digital prescriptions, etc. and promotion of data sharing across institutions.
	Smart neighborhoods	Integration of government service platforms, emergency systems and smart monitoring systems for residential communities.
	Smart household appliances	Development of technologies such as voice control, remote control of home appliances, e.g. smart lighting, security monitoring, wearables and service robots.
	Smart government services	Development of "one-stop" online government services as well as electronic certificates, signatures and files; improvement of review systems.

Sources: 14th Five-Year Plan (2021–2025) for National Economic and Social Development and the Long-Term Objectives for 2035 of the People's Republic of China.

Figura 5: China, lider global în tehnologiile cheie

Un astfel de trend de dezvoltare a tehnologiilor cheie inițiat în anii '80 a devenit evident în 2016, în planul cincinal specificându-se capacitatea națională pentru inovare care trebuie să se concretizeze, iar președintele Xi precizând că „pericolul cel mai mare stă în tehnologiile esențiale aflate sub controlul altora”. Firme digitale precum Huawei s-au impus pe piață și au stabilit relații de colaborare și schimburi tehnologice cu SUA, dar presiunea este de a dezvolta capacitățile chineze sub toate aspectele, de-a lungul tuturor segmentelor tehnologice, în termeni de furnizori și aplicații, creând o „infrastructură” chineză, cu atât mai mult, în perspectiva provocărilor crizei pandemice. (v. și al XIV-lea Plan Cincinal, 2021-2025).⁵³ Pe plan intern, se urmărește o mai mare dependență de capacitățile chineze prin stimularea activității economice interne („circulare dublă”), în timp ce furnizorii străini de tehnologie se conformează din ce în ce mai mult regulilor chineze (prezentate și recunoscute ca „sigure și controlabile”). Demersul a fost stimulat și de dezvăluirile lui Edward Snowden despre capacitățile guvernamentale privind spațiul cibernetic american. Deocamdată, unele zone ale dominației americane în privința lanțurilor de aprovizionare sunt foarte puternice și nu se întrevide o depășire pe termen scurt sau mediu (în orizontul de timp prognozat al anului 2035).

Accelerarea rapidă a progresului științific și tehnologic, care a început la începutul secolului XXI, a devenit un factor decisiv în influențarea globală și economie. Cine va conduce cursa globală a inovației? Această problemă este relevantă în special în domeniul inteligenței artificiale (IA). În acest moment, Statele Unite și China sunt principalele forțe care-și dispută dominația în domeniul inteligenței artificiale. Pe baza statisticilor pare că dezvoltarea inteligenței artificiale în China a atins un punct critic. China conduce cu încredere noua cercetare fundamentală a inteligenței artificiale. Totuși, în ceea ce privește numărul și calitatea specialiștilor IA (IA Talents) și numărul de companii implicate în AI, China este încă în urmă în urma principalului său rival, și anume Statele Unite.⁵⁴

Deși PCC ține sub control strict spațiul cibernetic chinez, nu se dorește o izolare și se urmează direcții de dezvoltare care să faciliteze și să acomodeze fluxurile informaționale peste granițe. Președintele Xi Jinping se pronunță în favoarea „integrării proactive”⁵⁵ a Chinei în rețelele mondiale de știință și tehnologie. Este de așteptat că abordarea de lungă durată și pragmatică a PCC caracterizată prin expresia „trecerea râului prin simțirea pietrelor”⁵⁶ va impune formatul eforturilor viitoare de a-și reconcilia obiectivele aparent contradictorii de control și interconectare într-o societate digitalizată.

⁵³ Katja Drinhausen and John Lee „The CCP in 2021: smart governance, cyber sovereignty and tech supremacy”, The CCP's next century: expanding economic control, digital governance and national security June 15, 2021, Mercator Institute for China Studies (MERICS), <https://merics.org/en/ccp-2021-smart-governance-cyber-sovereignty-and-tech-supremacy>, accesat 25 martie 2022.

⁵⁴ M.S. Reshetnikova, „China's AI experience: Industrial digitalization”, *RUDN Journal of Economics*, Vol. 28, No. 3, 2020, pp. 536-546. (In Russ.) <http://dx.doi.org/10.22363/2313-2329-2020-28-3-536-546>.

⁵⁵ Katja Drinhausen and John Lee „The CCP in 2021: smart governance, cyber sovereignty and tech supremacy”, The CCP's next century: expanding economic control, digital governance and national security June 15, 2021, Mercator Institute for China Studies (MERICS), <https://merics.org/en/ccp-2021-smart-governance-cyber-sovereignty-and-tech-supremacy>, accesat 25 martie 2022.

⁵⁶ *Ibidem*.

BIBLIOGRAFIE (Selectiv)

- Gao, Xiang, „State-Led Digital Governance in Contemporary China“, in *State Capacity Building in Contemporary China* (chapter, pp. 29-45), Project: China's New Governance Model in the Digital Era, 2020 DOI:10.1007/978-981-13-8898-9_3
- Drinhausen, Katja, Lee, John „The CCP in 2021: smart governance, cyber sovereignty and tech supremacy“, *The CCP's next century: expanding economic control, digital governance and national security*, June 15, 2021, Mercator Institute for China Studies (MERICS), <https://merics.org/en/ccp-2021-smart-governance-cyber-sovereignty-and-tech-supremacy>, accesat la data de 25 martie 2022.
- *** Report. China's Cyber Governance Institutions, Leiden Asia Centre, 5 ianuarie 2021, www.leidenasiacentre.nl/en, accessed 2 aprilie 2022.
- Yao, Liu, „China's netizens approach one billion: what does this mean?“, *chinanews*, 18 februarie 2021, https://www.tellerreport.com/news/2021-02-18-%0A—chinese-netizens-approaching-1-billion—what-does-it-mean-%0A—Hk7b8wqsZ_.html, accesat la data de 4 aprilie 2022.
- Kurlantzick, Joshua, *Charm Offensive. How China's Soft Power Is Transforming the World*, A New Republic Book, New Haven and London, Yale University Press, 2007.
- China Brief in Foreign Policy APRIL 06, 2022 [HTTP://CLICK1.CRM.FOREIGNPOLICY.COM/VIEWMESSAGE.DO;JSESSIONID=6A5F9004C8106D2705E7129CE040D7B3](http://CLICK1.CRM.FOREIGNPOLICY.COM/VIEWMESSAGE.DO;JSESSIONID=6A5F9004C8106D2705E7129CE040D7B3), accesat la data de 8 aprilie 2022.
- <https://ecompedia.ro/4-companii-din-china-detin-44-din-e-commerce-ul-global-raport/>, accesat la data de 4 aprilie 2022.
- Yang, Fan, China's Big Brother smart cities..., <https://www.policyforum.net/the-rise-of-big-other-smart-cities-in-china/>, 21 noiembrie 2019, accesat la data de 4 aprilie 2022.
- Couture, Victor et al., „Connecting the countryside via e-commerce: evidence from China“, *American Economic Review: Insights*, Vol. 3, No. 1, 2021, pp. 35-50.
- Atha, Katherine, Callahan, Jason, Chen, John, Drun, Jessica, Green, Kieran, Lafferty, Brian, McReynolds, Joe, Mulvenon, James, Rosen, Benjamin, Walz, Emily, *China's Smart Cities Development*, Research Report Prepared on Behalf of the U.S.-China Economic and Security Review Commission, ianuarie 2020, https://www.uscc.gov/sites/default/files/2020-04/China_Smart_Cities_Development.pdf, accesat la data de 4 aprilie 2022.
- Zhao, Alexandre Huang, Wang, Rui, „Exploring China's Digitalization of Public Diplomacy on Weibo and Twitter: A Case Study of the U.S.-China Trade War“, *International Journal of Communication*, Vol. 15, 2021, pp. 1912-1939.
- Reshetnikova, M.S. (2020). China's AI experience: Industrial digitalization. *RUDN Journal of Economics*, 28(3), 536–546. (In Russ.) <http://dx.doi.org/10.22363/2313-2329-2020-28-3-536-546>.